Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 *Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης*

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Η μετακόμιση»

Συγγραφή: ΛΑΓΟΥΡΗ ΜΑΡΙΝΑ

Εφαρμογή: ΤΟΥΡΛΙΔΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: *«Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση»* MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ
ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. *Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.*
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ
Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:
Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης
ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
http://www.greeklanguage.gr
Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η μετακόμιση

Εφαρμογή σεναρίου

Ιωάννης Τουρλιδάκης

Δημιουργία σεναρίου

Μαρίνα Λαγούρη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Α΄ Δημοτικού

Σχολική μονάδα

Δημοτικό Σχολείο Αγγελοχωρίου

Χρονολογία

Από 08-06-2015 έως 12-06-2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

Γλώσσα Α΄ Δημοτικού, τεύχος β΄, ενότητα 8: «Άνοιξη», υποενότητα: «Η μετακόμιση», σ. 44

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 9 διδακτικές ώρες.

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο Πληροφορικής

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι προϋποθέσεις που τίθενται από τον συντάκτη του σεναρίου αφορούσαν στην κατάκτηση από τους μαθητές του μηχανισμού της ανάγνωσης και της γραφής καθώς και τη σχετική εξοικείωσή τους με τη χρήση των υπολογιστών. Κατά τη χρονική περίοδο που υλοποιήθηκε η εφαρμογή του σεναρίου, δηλαδή τις τελευταίες εβδομάδες του σχολικού έτους, οι μαθητές είχαν φτάσει στο κατάλληλο επίπεδο ανάγνωσης και γραφής και μπορούσαν να εκφράζουν και να γράφουν με ευχέρεια τις σκέψεις τους. Επιπλέον, ήταν εξοικειωμένοι με τη χρήση των υπολογιστών και μπορούσαν σε ικανοποιητικό βαθμό να δουλεύουν σε ομάδες και να συνεργάζονται αρμονικά και εποικοδομητικά.

Ο εκπαιδευτικός ήταν εξοικειωμένος με τη χρήση των λειτουργιών του Microsoft Office, την αναζήτηση στο διαδίκτυο και τη χρήση των λογισμικών που απαιτούνταν για την εφαρμογή του διδακτικού σεναρίου. Είχε, επιπλέον, φροντίσει για την εγκατάσταση του υλικού και των λογισμικών που χρειάζονταν τόσο στους υπολογιστές του εργαστηρίου Πληροφορικής όσο και στον υπολογιστή της τάξης.

Η εφαρμογή του σεναρίου πραγματοποιήθηκε στην τάξη με τη χρήση κεντρικού Η/Υ και βιντεοπροβολέα καθώς και στο εργαστήριο Πληροφορικής με τον απαραίτητο εξοπλισμό που ικανοποιούσε την ανάγκη οι μαθητές να εργαστούν σε ομάδες.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Λάγουρη Μαρίνα, Νεοελληνική γλώσσα, «Η μετακόμιση», Α΄ Δημοτικού

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο είναι πρωτότυπο στη σύλληψη.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές, με αφορμή το κείμενο και τις δραστηριότητες της υποενότητας «Μετακόμιση» της ενότητας «Άνοιξη» του σχολικού εγχειριδίου *Γλώσσα Α΄ Δημοτικού*, θα έρθουν σε επαφή με τους χάρτες, έντυπους και ηλεκτρονικούς. Θα κατανοήσουν τη χρησιμότητα των ονομάτων στους δρόμους.

Στόχος του συγκεκριμένου διδακτικού σεναρίου είναι να μάθουν να χρησιμοποιούν έντυπους και ψηφιακούς χάρτες για την εύρεση των δρόμων της πόλης τους, να βρίσκουν τις διαδρομές που τους ζητούνται σε αυτούς και να δίνουν προφορικά και γραπτά τις απαραίτητες οδηγίες κατεύθυνσης. Να καλλιεργήσουν τον προφορικό και τον γραπτό λόγο και να χρησιμοποιούν τα σωστά ρήματα (χρόνο, έγκλιση, πρόσωπο) και τις σωστές οδηγίες κατά τη σχεδίαση διαδρομών.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Οι άνθρωποι από τα αρχαία χρόνια σχεδίαζαν ό,τι υπήρχε πάνω στην επιφάνεια της γης και τους ενδιέφερε (βουνά, ποτάμια, σπίτια, αγρούς). Τα πρώτα απλοϊκά σχέδια εξελίχτηκαν σταδιακά με το πέρασμα των χρόνων και δημιουργήθηκαν οι σημερινοί χάρτες, γενικοί (πολιτικοί, γεωμορφολογικοί) και θεματικοί (αστικοί, οδικοί, αρχαιολογικοί, ιστορικοί, κλιματικοί, κ.ά). Κάθε χάρτης περιέχει συγκεκριμένες πληροφορίες και εξυπηρετεί διαφορετικές ανάγκες.

Στις μέρες μας οι χάρτες χρησιμοποιούνται ως εργαλείο στην επιστημονική έρευνα και στην καθημερινή ζωή, μας βοηθούν να αντιληφθούμε τον κόσμο πέρα από

την άμεση εμπειρία, διευκολύνουν την ανακάλυψη νέων πληροφοριών και ενισχύουν τη συνειδητοποίηση των πολλαπλών σχέσεων μεταξύ πολλών αντικειμένων (Uttal 2000· Chiodo 1993), χρησιμοποιούνται ως εποπτικά μέσα στο σχολείο, παρουσιάζονται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και εντάσσονται ενεργά σε ποικίλες ανθρώπινες δραστηριότητες (Lambrinos 2001).

Έρευνες που έγιναν κατά την τελευταία δεκαετία έδειξαν ότι τα παιδιά από την προσχολική ηλικία είναι ικανά να διαβάζουν και να χρησιμοποιούν χάρτες (Anderson & Vasconcellos 1995), να αναπτύσσουν νοητικούς χάρτες, οι οποίοι ανταποκρίνονται στη χωρική δομή του περιβάλλοντος και να τους αποδίδουν σε απτή μορφή (Davis 1999). Παιδιά των πρώτων τάξεων του δημοτικού μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορα είδη χαρτών όπως είναι οι θεματικοί (Trifonoff 1995), να αναγνωρίζουν σύμβολα σε εικονογραφικούς και αφαιρετικούς χάρτες (Anderson 1996), σε οδικούς χάρτες και αεροφωτογραφίες (Ottosson 1988), να διαβάζουν και να χρησιμοποιούν πληροφορίες σε χάρτες μεγάλης κλίμακας για τον εντοπισμό θέσεων και την εύρεση μιας διαδρομής στον χώρο (Bluestein & Acredolo 1979· Freundschuh 1990). Έρευνες στον ελλαδικό χώρο επισημαίνουν την ανάγκη διδασκαλίας του χάρτη από τις μικρές ηλικίες (Λαμπρινός & Στεφανής 1996).

Όταν τα παιδιά χρησιμοποιούν χάρτες, πρέπει να συσχετίζουν την κάτοψη μιας περιοχής με το περιβάλλον που εκείνη αναπαριστά (Blades & Spencer 1987). Οι αεροφωτογραφίες θεωρούνται ως αποτελεσματικό μέσο, οι οποίες χωρίς να αποτελούν αφηρημένες και συμβολικές παραστάσεις, θυμίζουν με πιστότητα τον γεωγραφικό χώρο. Οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν επιτρέψει την αποτύπωση του χώρου με αεροφωτογραφίες και δορυφορικές εικόνες, οι οποίες ενσωματώνονται σε σύγχρονα προγράμματα χαρτογραφικής εκπαίδευσης (Klonari 2012).

Έχει υποστηριχθεί από πολλούς ερευνητές ότι οι τρισδιάστατοι χάρτες βοηθούν τους μαθητές στην καλύτερη κατανόηση του χώρου, στην ανάπτυξη της ικανότητας

του προσανατολισμού, της αντίληψης της απόστασης και στην ανάπτυξη ικανότητας σύνδεσης με τις εμπειρίες και τα βιώματά τους (Αποστολοπούλου 2012). Η κατανόηση του γεωγραφικού χώρου είναι προφανής στόχος της εκπαίδευσης και αποτελεί ένα σύνολο γνώσεων απαραίτητων σε πολλές και ποικίλες δραστηριότητες, τόσο των παιδιών όσο και των ενηλίκων.

Τα μικρά παιδιά μαθαίνουν και οικοδομούν τη γνώση μέσα από την εμπειρία. Η κατανόηση ενός χάρτη και η ικανότητα χρήσης και ανάγνωσής του είναι πολύ σημαντικά, γιατί βοηθούν το παιδί να κατανοήσει και άλλα σημαντικά στοιχεία όπως: την απόσταση, τη συμβολική αναπαράσταση, την κλίμακα, την κατεύθυνση και το ότι μια εικόνα μπορεί να δείχνει διαφορετική ενώ αναπαριστά το ίδιο πράγμα.

Οι μαθητές από την πρώτη τάξη του δημοτικού χρησιμοποιώντας κατάλληλα προγράμματα στον ηλεκτρονικό υπολογιστή μπορούν να συμμετέχουν στον σχεδιασμό θεματικών χαρτών στο στάδιο του συμβολισμού (Μιχαηλίδου, Φιλιππακοπούλου, Νάκος & Σταματόπουλος 2000).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές/-τριες επιδιώκεται:

- να καλλιεργήσουν δεξιότητες προσανατολισμού και ανάγνωσης χάρτη·
- να αποκτήσουν δεξιότητες ανάλυσης, σύγκρισης και ερμηνείας δεδομένων·
- να αντιληφθούν την έννοια της ‘κλίμακας’ και τις αποστάσεις μεταξύ διαφόρων περιοχών·
- να εξοικειωθούν με τον αστικό χάρτη της πόλης τους·
- να κατανοήσουν την αλληλεξάρτηση του χάρτη με τον κατευθυντικό λόγο·
- να μάθουν να συνεργάζονται για την επίτευξη κοινού σκοπού·

- να εξωτερικεύουν τις σκέψεις τους και να τις μοιράζονται με τους γύρω τους·
- να θέτουν το κείμενό τους προς κρίση και αξιολόγηση·
- να κατανοήσουν την αναγκαιότητα των οδών και των αριθμών στους δρόμους·
- να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα κατάκτησης της ικανότητας ανάγνωσης χάρτη στην καθημερινή τους ζωή.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές/-τριες επιδιώκεται:

- να ασκηθούν στον προφορικό και τον γραπτό λόγο·
- να διατυπώνουν με άνεση τις σκέψεις τους·
- να χρησιμοποιούν σωστά τους χρόνους και τους τύπους των ρημάτων·
- να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους·
- να ασκηθούν στις οδηγίες κατεύθυνσης (κατευθυντικός λόγος) και προσανατολισμού·
- να παράγουν μονοτροπικό και πολυτροπικό κείμενο.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές/-τριες επιδιώκεται:

- να αποκτήσουν βασικές γνώσεις χρήσης Η/Υ·
- να εξοικειωθούν με τις λειτουργίες του επεξεργαστή κειμένου·
- να έρθουν σε επαφή με το διαδίκτυο και την αναζήτηση πληροφοριών·
- να μάθουν να εισάγουν έγγραφα, εικόνες, ήχους σε ηλεκτρονικές εφαρμογές·
- να εξοικειωθούν με τη διαδραστική πλοήγηση ενός γεωγραφικού λογισμικού·
- να εξοικειωθούν με τη χρήση ηλεκτρονικών εργαλείων και εφαρμογών και να δουν τις διευρυμένες δυνατότητες που προσφέρουν (Google Earth και Google

Maps, οπτικοποίηση και προσομοίωση, έννοιες προσανατολισμού, κλίμακας, αλληλεπιδραστικούς χάρτες, δορυφορικές εικόνες κ.ά.)·

- να χρησιμοποιήσουν λογισμικό δημιουργίας ψηφιακού χάρτη·
- να γνωρίσουν τη λειτουργικότητα της εικόνας και του ήχου σε πολυτροπικές εφαρμογές·
- να μάθουν να αποθηκεύουν και να εκτυπώνουν τα αρχεία τους.

Διδακτικές πρακτικές

Βιωματική μάθηση

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Ανακαλυπτική-Συνεργατική μάθηση

Εργασία στην ολομέλεια

Χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία του σεναρίου αποτέλεσε η ενότητα «Άνοιξη» (*Γλώσσα Α΄ Δημοτικού*, β΄ τεύχος) και συγκεκριμένα η υποενότητα «Η μετακόμιση» (σ. 44), καθώς και οι εργασίες της αντίστοιχης υποενότητας του βιβλίου και του τετραδίου εργασιών (τεύχος β΄, σ. 43).

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο συνδέεται με την ενότητα «Άνοιξη» (*Γλώσσα Α΄ Δημοτικού*, β΄ τεύχος) και πιο συγκεκριμένα με την υποενότητα «Η μετακόμιση». Το σενάριο είναι συμβατό με τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας, καθώς οι στόχοι

τους συμπεριλαμβάνονται σε αυτό και οι δραστηριότητες οι οποίες προτείνονται περιέχονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα και στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο διδακτικό σενάριο οι ΤΠΕ θα αξιοποιηθούν με τη χρήση:

- επεξεργαστή κειμένου, ο οποίος θα χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή γραπτού λόγου·
- του διαδικτύου, για την αναζήτηση πληροφοριών·
- οπτικοακουστικού υλικού·
- λογισμικού παρουσίασης.

Κείμενα

Από το σχολικό βιβλίο *Γλώσσα Α΄ Δημοτικού*

Η μετακόμιση», β΄ τεύχος, σ. 44

Εκπαιδευτικά λογισμικά – εφαρμογές

Μηχανή αναζήτησης www.google.gr/

Πρόγραμμα http://www.googleearth.com/

Πρόγραμμα http://maps.google.com/

Ιστοσελίδες

Λεξικό Κοινής Νεοελληνικής Τριανταφυλλίδη

Είδη χαρτών από παλιά ως σήμερα από την ιστοσελίδα http://eclass31.weebly.com/

Ιστορική αναδρομή χαρτών της Θεσσαλονίκης από την ιστοσελίδα Ψηφιοποίησης – Τεκμηρίωσης πολιτιστικών τεκμηρίων του Δήμου Θεσσαλονίκης http://culture.thessaloniki.gr

Αστικός χάρτης Θεσσαλονίκης από την ιστοσελίδα http://www.mapgreece.gr/

Αστικός χάρτης Θεσσαλονίκης από την ιστοσελίδα http://www.saloniki.org/

Αστικός χάρτης Θεσσαλονίκης, με δυνατότητες πλοήγησης στην ιστοσελίδα http://www.youdrive.gr/

Αεροφωτογραφίες Θεσσαλονίκης από την ιστοσελίδα http://www.airphotos.gr/

Εικονικός Οδηγός Πόλης της Θεσσαλονίκης http://www.thessaloniki360.com/

Βίντεο

«Θεσσαλονίκη 1917 – Σήμερα», βίντεο του Β. Παπαδόπουλου

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η & 2η διδακτική ώρα

(Εργασία στην ολομέλεια)

Κατά τη διάρκεια της πρώτης διδακτικής ώρας έγινε ανάγνωση και επεξεργασία του κειμένου ««Η μετακόμιση» (*Γλώσσα Α΄ Δημοτικού*, β΄ τεύχος, σ. 44). Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους μαθητές να παρατηρήσουν την εικόνα της άσκησης με τίτλο «Βρες στον χάρτη πού είναι η οδός Έλλης». Η άσκηση αυτή, και συγκεκριμένα ο χάρτης που απεικονίζεται, αποτέλεσε την αφόρμηση για την έναρξη εφαρμογής του σεναρίου. Οι μαθητές παρατήρησαν την εικόνα και στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός τους ζήτησε να την περιγράψουν με κάθε λεπτομέρεια και να βρουν σε ποιο σημείο έπρεπε να φτάσει το φορτηγό ώστε ο οδηγός να ξεφορτώσει τα πράγματα. Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και συμμετείχαν ενεργά προτείνοντας μάλιστα διαφορετικές διαδρομές. Τους ζητήθηκε να επιλέξουν τη συντομότερη διαδρομή και οι περισσότεροι ανταποκρίθηκαν με ευκολία στην εύρεσή της. Ο

εκπαιδευτικός ρώτησε στη συνέχεια τους μαθητές αν γνωρίζουν τι είναι ο χάρτης και για ποιον λόγο τον χρησιμοποιούμε. Η ερώτηση αποτέλεσε το έναυσμα μιας συζήτησης σχετικά με χρήση των χαρτών στην καθημερινή μας ζωή, τα διαφορετικά είδη χαρτών, τη συχνότητα χρήσης τους κλπ. Ο εκπαιδευτικός τότε κάλεσε δύο μαθητές να έρθουν στον κεντρικό υπολογιστή της τάξης και αναζητήσουν μέσω του Ηλεκτρονικού Λεξικού την ερμηνεία της λέξης *χάρτης*.

Οι υπόλοιποι μαθητές παρακολούθησαν την αναζήτηση από τον βιντεοπροβολέα. Διαβάστηκε η ερμηνεία της λέξης και δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στα διαφορετικά είδη χαρτών που υπάρχουν. Δόθηκαν περαιτέρω εξηγήσεις για τους δύο λέξεις «αποτύπωση» και «σμίκρυνση» που αναφέρονται στον ορισμό του χάρτη. Οι μαθητές έδειξαν δυσκολία στην κατανόηση των εννοιών και ιδιαίτερα σ' αυτήν της σμίκρυνσης καθώς δεν μπορούσαν να αντιληφθούν πώς μεγάλες εκτάσεις μπορούν να αποτυπωθούν σε μικρό μέγεθος.

Στη συνέχεια προβλήθηκε η παρουσίαση «Χάρτες» που οπτικοποιεί τα είδη των χαρτών που αναφέρονταν στο ηλεκτρονικό λεξικό. Οι μαθητές παρατήρησαν και σχολίασαν τα είδη των χαρτών ενώ κλήθηκαν να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των χαρτών. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην αποσαφήνιση της χρήσης κάθε

χάρτη γι' αυτό και υπήρξαν σχετικές ερωτήσεις για το διαφορετικό λόγο χρήσης κάθε χάρτη.

Η συζήτηση στράφηκε στην ιστορική εξέλιξη των χαρτών και στη συνεχή βελτίωση τους που φτάνει μέχρι τις μέρες μας. Σε όλη τη διάρκεια της συζήτησης όλοι οι μαθητές έδειχναν ενδιαφέρον και συμμετείχαν ενεργά εκφράζοντας τις απόψεις τους. Ο εκπαιδευτικός στο σημείο αυτό πρόβαλε δύο ιστοσελίδες. Η μία αφορούσε την ιστορική εξέλιξη των χαρτών και η άλλη τα είδη των χαρτών από παλιά ως σήμερα. Στη συζήτηση που ακολούθησε ο εκπαιδευτικός ζήτησε από τους μαθητές να παρατηρήσουν τους πρώτους χάρτες που δημιούργησαν οι άνθρωποι καθώς και τους μετέπειτα και εντοπίσουν τις αλλαγές.

3η & 4η διδακτική ώρα

Στον χώρο της τάξης και με τη βοήθεια του φορητού υπολογιστή ο εκπαιδευτικός πρόβαλλε στην οθόνη τον αστικό χάρτη της περιοχής του Αγγελοχωρίου και κάλεσε τους μαθητές να αναγνωρίσουν τη συγκεκριμένη περιοχή.

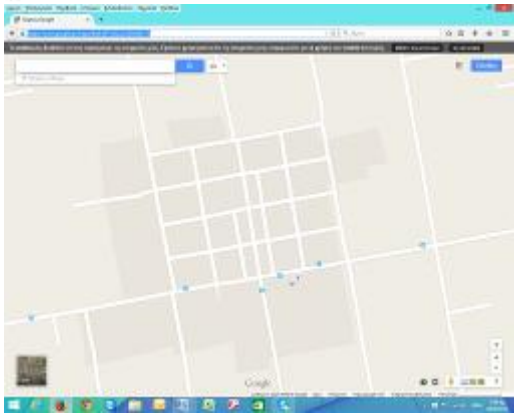

Υπήρξε αρκετά μεγάλη δυσκολία στους μαθητές να κατανοήσουν ποια περιοχή απεικόνιζε ο χάρτης, καθώς δεν υπήρχε σήμανση δρόμων στο χωριό ούτε κάποιο άλλο διακριτικό στοιχείο. Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός πρόβαλε τον ίδιο χάρτη αλλά σε μεγαλύτερη κλίμακα με αποτέλεσμα να είναι ορατό το όνομα του οικισμού και να εμφανιστούν και άλλα γεωγραφικά στοιχεία όπως η θάλλασα, η αλυκή, το μικρό λιμάνι της περιοχής κλπ. Οι μαθητές εντόπισαν το χωριό και στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός έθεσε την ερώτηση «για ποιο λόγο χρησιμοποιούμε το χάρτη;». Οι απαντήσεις ήταν διάφορες όπως: «Για να βρίσκουμε το σπίτι μας…», «για να ξέρουμε πού να πάμε…», «για να μη χαθούμε…». Ο εκπαιδευτικός ανάφερε στους μαθητές ότι το είδος του χάρτη που βλέπουν στην οθόνη ονομάζεται *αστικός* και τον χρησιμοποιούμε για να βρίσκουμε ό,τι ψάχνουμε στην πόλη, δρόμους, κτίρια, εκκλησίες κ.ά.

Στη συνέχεια μοιράστηκε στους μαθητές εκτυπωμένος ο αστικός χάρτης της περιοχής (Φύλλο Εργασίας 1) και ζήτησε από τις τρεις ομάδες που είχαν σχηματιστεί να δουλέψουν ομαδικά για να βρουν το σχολείο και να το σημειώσουν πάνω στο χάρτη. Οι μαθητές δυσκολεύτηκαν να εντοπίσουν το σχολείο καθώς, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, δεν υπήρχαν για το χωριό ονόματα δρόμων που θα τους διευκόλυναν στον εντοπισμό. Ο εντοπισμός του σχολείου έγινε με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού και κάθε ομάδα σημείωσε το σχολείο στο φύλλο εργασίας της.

Κάθε ομάδα παρουσίασε στην ολομέλεια με τη βοήθεια του υπολογιστή τη θέση του σχολείου και οι υπόλοιπες ομάδες εξέφρασαν τη συμφωνία τους ή όχι και αιτιολόγησαν την άποψή τους.

Με δεδομένη την έλλειψη ονομασίας των δρόμων στον αστικό χάρτη του χωριού ο εκπαιδευτικός τόνισε την ανάγκη της ύπαρξης ονομάτων στις οδούς και τον τρόπο που γίνεται η ονοματοθεσία. Οι μαθητές ανέφεραν αρκετά ονόματα οδών που είχαν ακούσει είτε γνώριζαν την ύπαρξη τους και έγινε συζήτηση για την αναγκαιότητα της αναγραφής τους στους χάρτες.

Στο τέλος της διδακτικής ώρας ο εκπαιδευτικός πρόβαλε το μεγεθυμένο χάρτη της περιοχής και κάλεσε τους μαθητές διαβάσουν ονόματα χωριών, ιστορικών χώρων και σημείων ενδιαφέροντος. Καθώς οι μαθητές διάβαζαν τα ονόματα, ο εκπαιδευτικός τα σημείωνε στον πίνακα.

5η & 6η διδακτική ώρα

Σύμφωνα με την συντάκτρια του σεναρίου και με τον αρχικό σχεδιασμό οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες βρίσκονται στην αίθουσα πληροφορικής και εργάζονται με το

συνοδευτικό Φύλλο Εργασίας 2.1 & Φύλλο Εργασίας 2.2 που καθοδηγεί τον επισκέπτη μέσω των οδών να βρεθεί στο σχολείο τους.

Λόγω του ότι ο αστικός χάρτης της περιοχής δεν ήταν ο κατάλληλος για να βοηθήσει στην εφαρμογή της συγκεκριμένης δραστηριότητας επιλέχθηκε η τροποποίηση της δραστηριότητας που αφορούσε στην καθοδήγηση ενός επισκέπτη. Ξεκινώντας από ένα σημείο αναφοράς ο επισκέπτης έπρεπε να φτάσει στο σχολείο.

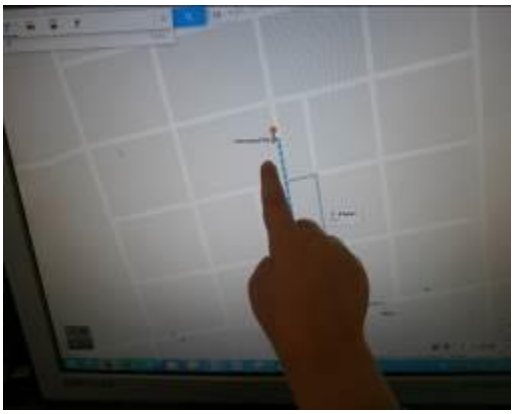

Χρησιμοποιώντας τον κειμενογράφο του υπολογιστή, οι μαθητές έγραψαν στο φύλλο εργασίας τις οδηγίες για να τον κατευθύνουν, συμβουλευόμενοι τον χάρτη, βάζοντας τα ρήματα στη σωστή μορφή και χρησιμοποιώντας κατευθυντήριες λέξεις. Ο εκπαιδευτικός σε όλη τη διάρκεια της δραστηριότητας βρισκόταν κοντά βοηθώντας

τους στη σωστή σύνταξη και ορθογραφίας. Η δραστηριότητα άρεσε πολύ στους μαθητές και εκδήλωσαν όλοι την προθυμία τους να γράψουν στον κειμενογράφο. Για το λόγο αυτό προτάθηκε η εναλλαγή των μαθητών των ομάδων στη διαδικασία της πληκτρολόγησης. Με την ολοκλήρωση της σύνταξης του κειμένου ο εκπαιδευτικός εκτύπωσε τα κείμενα των μαθητών και η κάθε ομάδα παρουσίασε στην ολομέλεια την εργασία της δείχνοντας στον χάρτη το σημείο που βρισκόταν ο επισκέπτης και διαβάζοντας τις οδηγίες που του έδωσαν, για να βρει το σχολείο.

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα απαίτησε αρκετό χρόνο για να υλοποιηθεί καθώς οι μαθητές δεν ήταν ιδιαίτερα εξοικειωμένοι στη χρήση χαρτών και στη σύνταξη κειμένων οδηγιών. Παρουσιάστηκαν δυσκολίες στη σωστή διατύπωση μιας οδηγίας προσανατολισμού και ιδιαίτερα στη χρήση κατάλληλων ρημάτων (*στρίψε, πήγαινε, προχώρα, περπάτησε ως*, κλπ.).

7η–8η διδακτική ώρα

Κατά τη διάρκεια του διδακτικού αυτού δίωρου οι μαθητές εργάστηκαν στην αίθουσα πληροφορικής. Με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα ο εκπαιδευτικός άνοιξε στον κεντρικό υπολογιστή το λογισμικό Google Earth και παρουσιάζει στους μαθητές πώς φαίνεται η Γη, το έδαφος, οι θάλασσες και τα ποτάμια από ψηλά. Οι μαθητές εντυπωσιάστηκαν από τη δυνατότητα που δίνει το συγκεκριμένο λογισμικό για εικόνες από ψηλά. Αρκετοί ανέφεραν «μοιάζει σαν να είσαι σε διαστημόπλοιο…», «πετάς ψηλά…», «βλέπεις τα πάντα..» και οι περισσότεροι δήλωσαν ότι γνωρίζουν ή έχουν ξαναδεί σε υπολογιστή το συγκεκριμένο λογισμικό. Στόχος της δραστηριότητας ήταν να αντιληφθούν οι μαθητές πως η Γη είναι μια σφαίρα που πάνω της βρίσκονται οι χώρες, οι ήπειροι, οι θάλασσες, τα ποτάμια και τα βουνά.

Κατόπιν, προβλήθηκαν οι διαδραστικοί χάρτες Google Maps εστιάζοντας στην περιοχή του Αγγελοχωρίου. Οι μαθητές παρακολούθησαν τις φωτογραφίες, τις φωτογραφικές περιηγήσεις της περιοχής και στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός πρόβαλε το δορυφορικό χάρτη της περιοχής. Οι μαθητές εντυπωσιάστηκαν, καθώς άρχισαν να εντοπίζουν διάφορα κτίρια, την πλατεία, την εκκλησία κλπ.

Η εικονική περιήγηση στους δρόμους του χωριού εντυπωσίασε τους μαθητές καθώς μπόρεσαν να δουν διάφορα σημεία του χωριού πολύ γνωστά και οικεία σε αυτούς.

Ο ενθουσιασμός ήταν τόσο μεγάλος που ο κάθε μαθητής ζητούσε να βρούμε το σπίτι του και να το δούμε μέσω της εικονικής περιήγησης. Δυστυχώς αυτό δεν ήταν εφικτό, καθώς η φωτογραφική απεικόνιση όλου του χωριού δεν έχει ολοκληρωθεί παρά μόνο οι κεντρικοί οδικοί άξονες που συνδέουν το χωριό με τους γύρω οικισμούς.

Στο τέλος του διδακτικού δίωρου ο εκπαιδευτικός ζήτησε από τους μαθητές να σκεφτούν και να αναφέρουν τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ του αστικού και του δορυφορικού χάρτη. Οι μαθητές έδωσαν σωστές απαντήσεις και η συζήτηση έκλεισε με τον κάθε μαθητή να εκφράζει την άποψή του για το ποιος χάρτης του άρεσε περισσότερο και γιατί. Το σύνολο των μαθητών έδειξε την προτίμηση του για τον δορυφορικό λόγω της καλύτερης απεικόνισης και των δυνατοτήτων περιήγησης που διαθέτει.

9η διδακτική ώρα

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας ώρας εφαρμογής του σεναρίου οι μαθητές βρίσκονταν σε ολομέλεια στο εργαστήριο Πληροφορικής και με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα ο εκπαιδευτικός παρουσίασε τις ιστοσελίδες που προτείνονται από τη συντάκτρια του σεναρίου και αφορούν την πόλη της Θεσσαλονίκης.

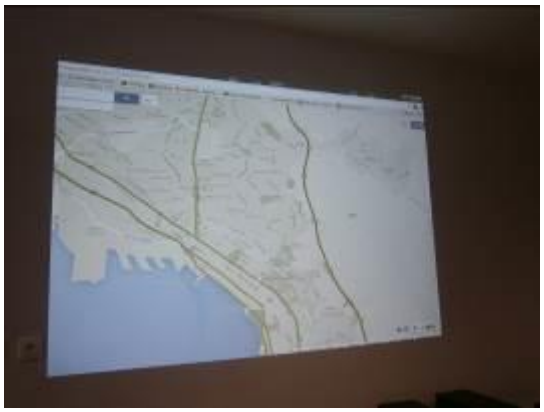

Λόγω της εγγύτητας του Αγγελοχωρίου στην πόλη της Θεσσαλονίκης οι μαθητές αναγνώρισαν πολλά σημεία ενδιαφέροντος που είχαν επισκεφθεί στο περελθόν είτε με το σχολείο είτε με τους γονείς τους. Σε όλη τη διάρκεια της διδακτικής ώρας το ενδιαφέρον των μαθητών ήταν αμείωτο καθώς υπήρχε εναλλαγή στην προβολή των ιστοσελίδων και μεγάλος αριθμός φωτογραφιών.

Οι ιστοσελίδες στις οποίες έγινε περιήγηση ήταν:

Είδη χαρτών από παλιά ως σήμερα από την ιστοσελίδα http://eclass31.weebly.com/

Ιστορική αναδρομή χαρτών της Θεσσαλονίκης από την ιστοσελίδα Ψηφιοποίησης – Τεκμηρίωσης πολιτιστικών τεκμηρίων του Δήμου Θεσσαλονίκης http://culture.thessaloniki.gr

Αστικός χάρτης Θεσσαλονίκης από την ιστοσελίδα http://www.mapgreece.gr/

Αστικός χάρτης Θεσσαλονίκης από την ιστοσελίδα http://www.saloniki.org/

Αστικός χάρτης Θεσσαλονίκης, με δυνατότητες πλοήγησης στην ιστοσελίδα http://www.youdrive.gr/

Αεροφωτογραφίες Θεσσαλονίκης από την ιστοσελίδα http://www.airphotos.gr/

Εικονικός Οδηγός Πόλης της Θεσσαλονίκης http://www.thessaloniki360.com/

Στο τέλος προβλήθηκε το βίντεο του Β. Παπαδόπουλου διάρκειας οκτώ λεπτών «Θεσσαλονίκη 1917 – Σήμερα»

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Τα φύλλα δραστηριοτήτων που προτείνονται από τη συντάκτρια τροποποιήθηκαν και προσαρμόστηκαν σε σχέση με το χάρτη της περιοχής ενδιαφέροντος των μαθητών. Σε

όλη τη διάρκεια της σύνταξής τους από τους μαθητές ο εκπαιδευτικός παρείχε προφορικές οδηγίες και τους καθοδηγούσε στην πληκτρολόγηση και τον ορθογραφικό έλεγχο.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΟΜΑΔΑ: ……..

- **Βρίσκω και σημειώνω με μαρκαδόρο το Σχολείο μου στον χάρτη**

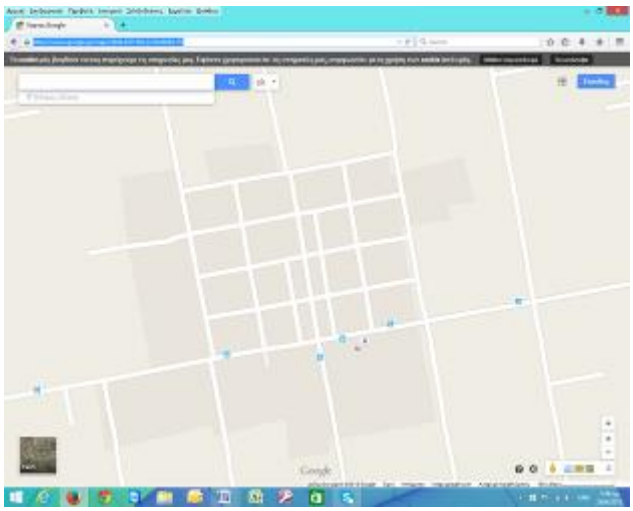

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2.1

Ο κ. Παπαδόπουλος θέλει να επισκεφτεί το σχολείο μας. Δεν έχει όμως ξαναέρθει και δεν ξέρει πώς να έρθει. Πήρε τηλέφωνο και ζήτησε γραπτές οδηγίες. Είπε ότι βρίσκεται **στο βενζινάδικο** στην είσοδο του χωριού. Γράψτε τις οδηγίες ώστε ο κ. Παπαδόπουλος να φτάσει στο σχολείο μας.

Συμβουλευτείτε τον χάρτη.

Οδηγίες

1.

2.

3.

4.

5.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2.2

Ο κ. Παπαδόπουλος θέλει να επισκεφτεί το σχολείο μας. Δεν έχει όμως ξαναέρθει και δεν ξέρει πώς να έρθει. Πήρε τηλέφωνο και ζήτησε γραπτές οδηγίες. Είπε ότι βρίσκεται **στη στάση με το όνομα ΘΡΑΚΗΣ**. Γράψτε τις οδηγίες ώστε ο κ. Παπαδόπουλος να φτάσει στο σχολείο μας.

Συμβουλευτείτε τον χάρτη.

Οδηγίες

1.

2.

3.

4.

5.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το συγκεκριμένο διδακτικό σενάριο θα μπορούσε να υλοποιηθεί διαθεματικά, καθώς υπάρχει σχετική ενότητα στο βιβλίο της *Μελέτης Περιβάλλοντος* της Α΄ τάξης.

Θα μπορούσε να αφιερωθεί περισσότερος χρόνος, αν υπάρχει δυνατότητα, ώστε οι μαθητές να εντοπίσουν και άλλα σημεία της πόλης, π.χ. πού βρίσκεται το σπίτι τους, και να φτιάξουν έναν πιο εμπλουτισμένο διαδραστικό χάρτη επιλέγοντας η κάθε ομάδα το δικό της σημείο στον χάρτη.

Μια άλλη διδακτική πρόταση θα ήταν να έρθουν σε επαφή οι μαθητές με τα σήματα οδικής κυκλοφορίας για τους πεζούς και να μάθουν να περπατάνε με ασφάλεια στους δρόμους της πόλης. Θα μπορούσαν, επίσης, να φτιάξουν μια ιστορία, η οποία θα είχε ως θέμα το πώς θα οδηγούσαν έναν επισκέπτη από το σημείο αφετηρίας που βρισκόταν στον προορισμό του.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η εφαρμογή του σεναρίου υπήρξε ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα για τους μαθητές και τους προκάλεσε το ενδιαφέρον σε όλη τη διάρκεια του. Ο χρόνος που απαιτείται είναι

ικανοποιητικός με εξαίρεση το μέρος που αφορά στο χρόνο που έχουν οι μαθητές για να ολοκληρώσουν τη δραστηριότητα πληκτρολόγησης των οδηγιών καθοδήγησης. Ένα άλλο πρόβλημα που ανέκυψε ήταν η έλλειψη αναγραφής οδών στον αστικό χάρτη της περιοχής, γεγονός που δυσκόλεψε τους μαθητές να εντοπίσουν διάφορα σημεία ενδιαφέροντος στο χάρτη. Επιπλέον οι μαθητές είχαν μικρή εξοικείωση με τη σύνταξη κειμένων οδηγιών με αποτέλεσμα πολλές από αυτές να μην είναι συγκεκριμένες και σε αρκετές περιπτώσεις ελλιπείς.

Το θέμα του διδακτικού σεναρίου επέκτεινε με επιτυχία τις δραστηριότητες των σχολικών εγχειριδίων, κράτησε το ενδιαφέρον των μαθητών σε όλη τη διάρκειά του εμπλέκοντάς τους σε ενεργητικές και βιωματικές δραστηριότητες που είχαν νόημα γι' αυτούς. Το σενάριο τροποποιήθηκε στα σημεία που σχετίζονταν με τις κεκτημένες γνώσεις των μαθητών και την εξοικείωσή τους στη χρήση των υπολογιστών.

Θ.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Anderson, J. M. 1996. What does that little black rectangle mean?: designing maps for the young elementary school child. Στο *Cartographic Design: the Theoretical and Practical Perspectives*, επιμ. C. H. Wood, & C. P. Keller, 103-124. Chichester: Wiley & Sons.

Anderson, J. M. & R. Vasconcellos. 1995. Maps for and by children: possible contributions by cartographers. *Proceedings of Cartography Crossing Borders* (September 3-9, Βαρκελώνη), 384-392. Βαρκελώνη: ICA.

Αποστολοπούλου, Α. 2012. *Χαρτογραφία & Εκπαίδευση: Κατανόηση & Αξιοποίηση Δισδιάστατων και Τρισδιάστατων Χαρτών για την Ανάπτυξη της Χωρικής Αντίληψης σε*

Μαθητές Α/θμιας Εκπαίδευσης. Αδημοσίευτη Δ. Δ. Μυτιλήνη: Τμήμα Γεωγραφίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Blades, M. & C. Spencer. 1987. Young children's strategies when using maps with landmarks. *Journal of Environmental Psychology* 7, 201-217.

Bluestein, N. & L. Acredolo. 1979. Developmental changes in map-reading skills. *Child Development* 50, 691-697.

Chiodo, J. 1993. Mental Maps: Preservice Teachers' Awareness of the World. *Journal of Geography* 92 (3), 110-117.

Davis, J. B. 1999. Environment and curriculum designed to enhance the concept of time and space at the age of four. *Proceedings of Discovering Basic Concepts*, (10-12 Αυγούστου, Μόντρεαλ & Κεμπέκ), 77-81. Μόντρεαλ & Κεμπέκ: ICA.

Freundschuh, S. 1990. Can young children use maps to navigate? *Cartographica* 27(1), 54-66.

Gaines, R. 1972. Variables in color perception of young children. *Journal of Experimental Child Psychology* 14, 196-218.

Klonari, A. 2012. Primary School Pupils' Ability to Use Aerial Photographs and Maps in the Subject of Geography. *European Journal of Geography* 3(2), 42-52.

Lambrinos, N. 2001. World Maps: A Pupil's Approach. Στο *Proceedings of the Third International Conference on Science Education Research in the Knowledge Based Society* II, 505-507.

Λαμπρινός, Ν. & Ν. Στεφανής. 1996. Οι παιδικοί χάρτες «Διαδρομή σπίτι-σχολείο». *Πρακτικά 3ου Εθνικού Συνεδρίου Χαρτογραφίας*, 241-250. Αθήνα: Χαρτογραφική Επιστημονική Εταιρία Ελλάδος.

Μιχαηλίδου, Ε., Β. Φιλιππακοπούλου, Β. Νάκος & Α. Σταματόπουλος. 2000. *Η χρήση των οπτικών μεταβλητών στον σχεδιασμό θεματικών χαρτών από παιδιά Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξης Δημοτικού, Πρακτικά 6ου εθνικού συνεδρίου χαρτογραφίας*. Αθήνα.

Ottosson, T. 1988. What does it take o read a map? *Cartographica* 25(4), 28-35.

Trifonoff, K., 1995. Going beyond location: Thematic maps in the early elementary grades. *Journal of Geography* 94(2), 368-374.

Uttal, D. 2000. Seeing the big picture: map use and the development of spatial cognition. *Developmental Science* 3 (3), 247-286.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παρατίθεται φάκελος συνοδευτικού υλικού με τα φύλλα εργασίας και την παρουσίαση «Χάρτες».